

Diagnostika způsobilosti dítěte pro zahájení školní docházky

Jak tato diagnostika probíhá?

- především v mateřské škole (pokud je dítě předškolák) prostřednictvím učitelek MŠ a spolupráce s rodiči (= v ideálním případě)
- učitelka posuzuje úroveň rozumového, tělesného a sociálního vývoje
- v případě jakýchkoli nedostatků doporučuje vyšetření v PPP

	■ → nástup do školy znamená vážný předěl v životě dítěte ■ Dosud si jen hrálo, když ho hra přestala bavit, mohlo přejít k jiné činnosti
	■ Pro školu připravené a zralé děti se většinou na vyučování těší, s novou „společenskou“ rolí se vyrovnávají bez výraznějších obtíží ■ Školní způsobilost – dosažení takového stupně v tělesném, duševním a sociálním vývoji, který umožňuje, aby dítě vyhovělo všem nárokům, které na ně bude klást školní vyučování

Jak poznáme, že je dítě „školsky“ způsobilé“?

- → z dokumentace MŠ, pokud jí škola poskytne
- → z vyšetření PPP
- → řadu údajů můžeme zjistit z pohovoru s rodiči při školním zápisu
- → je třeba si uvědomit, že školní zralosti nedosahují všechny děti přesně ve stejném věku

Školní zápis

- Jak se nejčastěji realizuje a co se při něm všechno zjišťuje?
- Je plně v kompetenci ředitele školy
- → tzn. že někdy může mít čistě formální charakter, ale většina dobrých škol ho využívá k prvotní, byť velmi krátké diagnostice a k seznámení s dítětem a rodičem

	■ Oblíbené jsou formy zápisu „cesta pohádkou“; „zvířátka v ZOO“ atd., kdy si děti přirozeným způsobem hrají a
	učitelka (někdy také rodič) ho na cestě doprovázejí → zkušená učitelka s delší dobou praxe rozpozná ihned některé problémy dítěte, které by mohly být překážkou školní úspěšnosti dítěte ■ Zjišťuje se : zda je dítě dostatečně zralé, připravené na školu, vyspělé

Myšlení předškoláků:

- Stále ještě nejde o abstraktní myšlení
- Podle Piageta jde o etapu konkrétních operací → myšlení již respektuje zákony logiky → děti dokáží klasifikovat, třídit, řadit, zvládají inkluzi a jiné operace, přitom však se stále váží na názorné poznání, na konkrétní předměty a procesy, které lze přímo vnímat a představit si je, popř. s nimi manipulovat (viz.dále)

Co tedy dítě umí? (oblast početní)

- Upřednostňují tvar před barvou, umí pojmenovat základní geometrické tvary (kruh, čtverec, obdélník, trojúhelník)
- Na konkrétním materiálu vytvářet početní představy do deseti
- Jmenovat číselnou řadu do deseti
- Ubírat, přidávat
- Odhadovat, čeho je méně, více, stejně
- Rozeznávat nestejnou délku úseček
- Určit, co je dlouhé, krátké, co je blíž, dále
- Rozlišovat vpravo, vlevo, nahore, dole

Oblast sociálně-emoční

- Základy společenského chování –
poděkovat, poprosit, pozdravit,
neskákat do hovoru dospělým, vykat
dospělým, správně oslovovat
- Zná své jméno, adresu, někdy i
telefonní číslo, jména a zaměstnání
rodičů
- Je schopno opustit bez emocí své
rodiče během zápisu a samostatně
hovořit s učitelkou

Oblast morální

- Období tzv. konvenční morálky – dítě se chová podle příkazů a zákazů rodičů a učitelů a očekává za to pochvalu, což mu přináší uspokojení
- Někdy se však už umí řídit i svým svědomím
- →dítě je zmateno, pokud rodina zastává jiné morální normy než škola a společnost
- Umí ovládat své city, tlumit afekty, rozlišuje na základě četby dobré od zlého

Oblast jazyková

- Je schopné vyprávět krátký příběh, umí krátkou básničku, zazpívá píseň
- Umí hovořit s cizím člověkem (učitelkou) a správně odpovídá na dotazy (bez ostychu)
- Umí vymyslet slovo na danou hlásku nebo slabiku
- Umí názvy zvířat a jejich mláďat
- Vyslovuje správně všechny hlásky (→ často před nástupem do školy tzv. rotacismus)

Kresba

- Správně nakreslená lidská postava (oči, uši, nos, ústa, krk, náznak ramen, ruce, nohy, pět prstů, detaily jako knoflíky, ozdoby na oděvu atd.)
- Správně „přepsaná“ neznámá věta
- Správně přepsaný počet teček (obrazců) → tzv. Jiráskův test školní zralosti (spíše v PPP, učitelé používají části testu při zápisu čistě orientačně)

Dotazník pro rodiče, rozhovor s rodiči

- Získání dalších informací o rodinném prostředí dítěte, počtu sourozenců, zaměstnání rodičů, prodělaných chorobách → osobní a rodinná anamnéza dítěte
- → nezapomenout, že především rodič je ten, kdo zná dítě nejlépe !!! → získat tedy co nejvíce informací !!!, ale také k nim mít určitý odstup

Dítě školsky nezralé

- Návrh na odklad školní docházky podložený vyšetřením z PPP a návrhem odborné pomoci
- Ujistit rodiče, že za rok může být jejich dítě zcela připravené na školu
- Často rodiče nesouhlasí → upozornit je na možné problémy a zátěž pro dítě
- Některé školy otvírají tzv. přípravné ročníky → často pro děti ze sociálně málo podnětného prostředí (např. rómské děti)

- Nastoupí-li do školy dítě nepřipravené → obrovská, až extrémní zátěž pro dítě, odpor ke škole a vzdělávání vůbec, může být ovlivněn celý další život dítěte
- Často úzkostné stavy a strach, neobvyklá tréma, zadržávání v řeči, citová a emoční labilita, pláč (chce jít domů za maminkou), tzv. infantilní regres v chování, neklidnost, nesoustředěnost
- Narušují se vytvořené návyky např. v oblasti hygieny (pomočování, někdy i pokálení)

- Od rodičů se dozvídáme, že dítě špatně usíná, budí se během noci, mívá děsivé sny, mohou se objevit poruchy chování (záškoláctví, lživost → pozor na dětskou fantazii !)
- Učitel si často všímá, že školní prospěch dítěte je horší, než odpovídá jeho schopnostem (v klidných, pomalých situacích je dítě schopno řadu věcí zvládnout samo)

Řešení

- Pokud možno odklad školní docházky
- Individualizované péče ze strany učitele za spolupráce rodiny
- Výjimečně také návrh na opětovné umístění do mateřské školy → vše s citem a taktem
- Děti mladší 6 let → vždy žádáme vyšetření v PPP (děti narozené v září až prosinci)

Literatura:

- Kohoutek, R: Způsobilost dítěte pro zahájení školní docházky
- Jiráskův test školní zralosti
- Čáp, J. Psychologie pro učitele. Praha: Portál, 2001. ISBN 80-7178-463-X. str. 228 - 232

Úkol pro dálkové studenty:

- Napište krátké povídání o tom, jak se realizuje diagnostika dítěte během zápisu ve Vaší škole, kde pracujete.